

НОВІ ФОРМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Лапенко Тарас Григорович

к.т.н., доцент, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності,

Лапенко Григорій Олександрович

к.т.н. професор кафедри технології та засоби

механізації аграрного виробництва

Полтавський державний аграрний університет

м. Полтава

Концепція цільової орієнтації системи припускає, що в процесі планування, організації, контролю, мотивації має домінувати роль цілеполягання.

У чому ж полягають особливості та достоїнства цільового управління (ЦУ), яка актуальність і необхідність застосування його в галузі охорони праці?

В основі ЦУ лежать цільові принципи і цільова спрямованість заходів і дій (політики). Під метою розуміють певний кількісний або якісний результат, якого треба досягти до певного періоду; тобто цільова спрямованість є основою (квінтесенцією) будь-якої людської діяльності, її рушійною та мобілізуючою силою і, в кінцевому підсумку, визначає концепцію подальшого розвитку компанії (підприємства).

Цільове управління - це професійний підхід до управління, який дає змогу встановити:

що має бути зроблено (після ретельного аналізу - чому це має бути зроблено), включаючи визначення переваги робіт;

як і ким це має бути зроблено (для цього необхідно створити програму або план досягнення бажаного);

коли і де це має бути зроблено;

скільки це коштуватиме;

які параметри вважати задовільними;

що зроблено для досягнення мети;

яких саме і коли має бути вжито коригуючих дій.

З урахуванням того, що охорона праці охоплює широкий спектр питань, працезахоронна діяльність повинна бути підпорядкована не одній, а багатьом цілям, причому деякі з них належать до головних, ключових або пріоритетних. Спільною для всіх галузей і підприємств, незалежно від характеру діяльності та форм власності, довгостроковою стратегічною метою є збереження життя і здоров'я людини, яка виконує трудові обов'язки. На її вирішення спрямований весь комплекс заходів, орієнтованих на виконання взаємопов'язаних цільових завдань, які забезпечують досягнення головної стратегічної мети.

Отже, охорона праці належить до багатоцільової системи, у рамках якої і здійснюється вся працезахоронна діяльність.

Контроль в охороні праці відіграє, як мінімум, двояку роль.

По-перше, з позиції управління він потрібен, щоб впливати на організаційні процеси для досягнення бажаних цілей. Для того, щоб визначити (оцінити),

наскільки ефективно функціонує, відповідає проголошеній політиці, запланованій схемі управління, вимогам стандартів, належним чином впроваджена і підтримується, результативна стосовно означених цілей тощо СУОП, використовуються контрольно-наглядові дії, виміри і моніторинг показників, оцінка виробничої та управлінської діяльності.

Цей вид контролю можна кваліфікувати як аудит системи - норма, прописана у ст. 13 Закону «Про охорону праці».

Поняттю «аудит» можна дати таке визначення: це систематичний, незалежний та об'єктивний аналіз, що дає змогу визначити відповідність діяльності та результатів (у галузі якості, професійної, промислової чи екологічної безпеки) запланованим заходам і їх відповідність поставленим цілям. Відмінність аудиту від інших видів виробничого контролю полягає у тому, що він спрямований не на пошук конкретних порушень, а на оцінку якості та ефективності функціонування системи.

Характер (зміст) контролю залежить від ієрархічного рівня, на якому він здійснюється, і поставлених цілей. На рівні управління контролюється виконання заходів і дій, передбачених політикою підприємства, управлінських рішень, вимог законодавчих актів, державних стандартів, національних і прийнятих (ратифікованих) країною міжнародних норм і правил, досягнення встановлених (чи заданих) показників стану охорони праці, ефективність функціонування СУОП. На рівні інженерного та організаційного забезпечення контроль полягає в перевірці відповідності здійснюваних організаторами робіт, керівниками підрозділів (служб) дій і заходів загально організаційним регламентам: стандартам підприємства, правилам, посадовим інструкціям, положенням.

По-друге, контроль в охороні праці - це нагляд за діями працівників, які виконують конкретні технологічні операції, за станом і використанням технічних засобів, інвентаря, оснащення, інструментів, матеріалів, засобів колективного та індивідуального захисту. Здійснюється він на виконавському рівні з метою запобігання можливим порушенням і неадекватним діям з боку персоналу, щоб не дати їм реалізуватися в нещасний випадок чи аварійну подію. Це вихідна основна теза наглядових дій. І тут було б, мабуть, більш правильним говорити про нагляд за організацією та провадженням робіт і процесів.

Залежно від того, на якому етапі здійснюються контроль і наглядові дії, розрізняють:

контроль на вході (вхідний контроль) - здійснюється перед початком робіт, змін;

контроль у ході процесу(процес-контроль) - здійснюється безпосередньо під час виконання робіт;

контроль на виході (вихідний контроль) - здійснюється після закінчення робіт.

Очевидно, що найефективнішим є контроль впродовж усього технологічного процесу, проте він найбільш трудомісткий і дорогий, особливо якщо процес складний, розтягнутий у просторі та часі. Контролювати безперервно дії всіх працівників і додержання всіх технологічних операцій, норм, стандартів

можливо, але недоцільно. Тому контролюватися повинні ключові, найбільш небезпечні операції, процеси, дії, показники.

Ефективність системи контролю може бути досягнута в тому випадку, якщо він не тільки здійснюється відповідно до прийнятої системи показників, а за його результатами приймаються відповідні рішення (заходи).

Підтвердженням тому, що на підприємстві розроблена і діє система управління, є її сертифікація, виконана незалежною організацією. Сертифікат на систему (безпеки, якості) підтверджує, що система існує, діє і відповідає одному із стандартів ISO, міжнародному (типу EN) або національному, що свідчить про здатність підприємства виробляти якісну продукцію або надавати якісні послуги, при цьому забезпечуючи безпеку персоналу та безаварійність виробництва. Для бізнес-партнерів це підтвердження надійності підприємства, його конкурентоспроможності, це його імідж і важливий фактор у взаєминах з іншими компаніями. Сертифікація систем безпеки є наступним кроком після розробки, впровадження й аудиту. Сертифікат безпеки або знак відповідності - це свідчення того, що люди працюють у сприятливих умовах, що тут висока культура виробництва, що підприємство є надійним, отже, цьому підприємству можна довіряти. Це важливий моменту роботи, в іміджі підприємства.

Резюме

Створити передумови для зниження рівня травматизму та вивести охорону праці на рівень сучасних вимог можна тільки за допомогою принципово нових (новітніх) технологій управління. Тому розробку систем управління охороною праці слід вести на основі принципів, моделей і стандартів управління, прийнятих у міжнародній практиці (у закордонних компаніях) і на передових підприємствах України в рамках єдиної інтегрованої Системи, до складу якої входять системи управління охороною навколишнього середовища (екологічна безпека), промисловою безпекою, якістю робіт і процесів.

Список використаних джерел

1. Березуцький В.В. Управління охороною праці. Харків: ФОП Панов А.М., 2021. 412 с.
2. Вахонєва Т.М. Основи охорони праці в Україні. Київ: ВД «Дакор», 2019, 508 с.
3. Гогіташвілі Г.Г. Система управління охороною праці. Л. Афіша. 2002 –320 с.